

KARI ILMONEN

Monenkirjavasti maaseutukulttuurista

Kun syventyy tarkastelemaan lehtemme kantta, jota koristaa taidegraafikko Esa Riipan teos Kevätilta, tulee luontevasti mieleen, että taiteessa piilee yhä itseisarvoa: hyötyvaateista vapaata merkitysvoimaa ja tunnetta sekä teknisen järjen ulottumattomissa olevaa maagisuutta. Teos voitaisiin kytkeä myös monenlaisiin välineellisiin tarkoituseriin, kuten taiteilijan kotiseudun markkinointiin, maaseudun hiljaisuutta tuotteistavaan estetiikkaan tai kulttuuriyrittäjyyden pedagogiseen esikuvallisuuteen. Samalla Riipan teos kuvaa mainiosti tämänkertaisen teemanumeron brändiä, joskin tuo termi ja sen liiketoiminnallinen sukulaissanasto vetävät suupieleni joskus ristiriitaiseen virneeseen.

Vaikka taiteessa ja kulttuurissa markkina- ja hallintokieli voi toimia sujuvasti ideologisella yltäasanteella, yksilöllisen tekemisen ja kokemisen syvätilassa sillä ei ole virkaa. Haluan itsepäisesti pitää kiinni tekemisen ja kokemisen autonomiasta, ehkä myös tietynlaisesta romanttisesta taidekäsityksestä, ainakin perinteisissä – tai postmoderneissa – kaunotaiteissa. Sen sijaan kun puhumme maaseudun yleisötapahtumista, elämyspalveluista tai vaikka käyttöesineiksi tarkoitetuista kädentaitajien tuotteista, on luontevaa soveltaa myös liiketoiminnallista näkökulmaa – tinkimättä sisällöllisestä kunnianhimosta. Tuore Maaseudun kulttuuriohjelma 2010–2014 tarjoaakin luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden mahdollisuuksista kiintoisia avauksia.

Viitasaaren syrjäisessä Suovanlahden kylässä vuosittain järjestettävä Traktorijatzit on onnistunut sisällöllisen, yhteisöllisen ja maalaisjärkeen perustuvan liiketoiminnallisen osaamisen risteytymä. Tapahtuma on saavuttanut valtakunnallisestikin eräänlaisen kulttimaineen korkeatasoisena musiikkitapahtumana ja siellä on esiintynyt sekä suomalaisia että pohjoisamerikkalaisia huippumuusikoita. Pariin tuhanteen yltäneen yleisön määrä on tasaisesti kasvanut ja tapahtumaa ovat sponsoroineet suuretkin yritykset. Tapahtuman käynnistäjinä oli pari luovaa persoonaa. Jatzeja, jonka taustavoimina ovat olleet lisäksi aktiivinen yhdistys ja innokkaat talkoolaiset, voi pitää esikuvana

kyllille, joissa halutaan kulttuuritapahtumien avulla herätellä ja vahvistaa yhteistä toivoa maaseudun arvonnoususta.

Lienemme yhtä mieltä siitä, että maaseudulla elävien ammattitaiteilijoiden ja kulttuurintekijöiden tulisi saada työnsä perustaksi riittävä talous ja arvostus. Luovan talouden hypetyksen rinnalla tarvitaan vuosikymmenet hyväksi havaittua hyvinvointivaltiollista kulttuuripolitiikkaa ilman muutostavastarinnaksi syyllistämistä. Harvoja rohkaisevia esimerkkejä lukuun ottamatta maaseudulla ei pärjätä yksistään markkinaperiaatteilla ja -rakenteilla. Sellaisetkin taiteilijat, jotka nyt elävät työllään, ovat tarvinneet uransa alkuvaiheessa julkisia taideapurahoja päästäkseen jaloilleen – sikäli kuin ovat onnistuneet apurahoja saamaan. Samoin maaseudun kulttuuritapahtumat tarvitsevat yhteiskunnan tukea, sillä joinakin kesinä tapahtumien lipputulot ja satunnaiset sponsoritulot saattavat rimpulla pahasti. Lisäksi julkista kulttuuripolitiikkaa täydentävää EU-hankeinstrumenttia tulisi maaseudulla hyödyntää entistä luovemmin ja tehokkaammin.

Edellä pohdittu ei määrittele maaseutukulttuurin käsitettä eikä ole edes johdattelua siihen. Pääkirjoituksen yhteydessä sellainen edellyttäisi liiaksi tilaa ja diagnoosi saattaisi jäädä silti harmillisen sumeaksi. Teemanumeron markkinointivaiheessa motivointi kirjoittajille oli tarkoituksellisesti hyvin väljä: kirjoittakaa maaseudun kulttuureista ilmiöinä, tuotteina, tapahtumina, prosesseina, elämäntapoina, arvoina tai valtakysymyksinä. Toimituksen mottona oli esitellä, miten kulttuuri tai kulttuurit ymmärretään ja rakennetaan maaseudun ja teemanumeron yhteydessä. Kuten odottaa sopii, lopputulos on monenkirjava – ja mielestäni ilmeikäs. Maaseutukulttuuria pohditaan muun muassa kilpailuvaltion, maaseutupolitiikan, kulttuuripolitiikan, median, tapahtumien, paikan hengen ja taidehistorian tutkimuksen kautta. Kahdessa kirjoituksessa empiirinen tarkennus ulottuu myös Suomen rajojen ulkopuolelle.

Useista kirjoituksista voidaan todeta, että tutkimusaineistoja ja niiden analysointia viitoittaa monitieteistä kulttuurintutkimusta pitkään hallinnut kiinnostus diskursseihin (puhe- ja kirjoitustapoihin) ja narraatioihin (tarinoin). Joissakin kirjoituksissa löytyy sävyjä myös realistisemmasta tutkimusotteesta, kuten perinteisestä etnografiasta. Sen sijaan tunnusmerkkejä kvantitatiivisesta ja jämäkästä ”äijäpositivismista” ei tällä kertaa näy. Mielestäni lehden sisältö heijastaa maaseutukulttuurista käytävien nykykeskustelujen keskeisiä teemoja ja tietenkin samalla luo niitä. Erinomaisesta lopputuloksesta huolimatta jäin hieman kaipaamaan vahvempaa yhteiskunta- ja kulttuurikriittistä pohdintaa maaseudun tai maaseutumaisuuden kontekstissa. Selkeimmin sellaista saamme kuulla lehden taiteilijavieraan suusta.

Kiitän lämpimästi kaikkia teemalehden rakentajia!

